

Recenzja pracy habilitacyjnej oraz dorobku
artystycznego dr. Joanny Jasińskiej Koronkiewicz
w związku z postępowaniem o nadanie stopnia
doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki filmowej.

Przedmiotem przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego w dziedzinie sztuk filmowych dr. Joanny Jasińskiej Koronkiewicz jest osiągnięcie artystyczne „To pewna wiadomość”, malarski film animowany dla dzieci z cyklu Namaluj mi bajkę.

Do omówienia filmu „To pewna wiadomość” powrócę w dalszej części recenzji. Chciałbym rozpocząć od przedstawienia drogi artystycznej autorki.

„Moja przygoda ze sztuką filmową, a zwłaszcza z filmem animowanym rozpoczęła się od studiów w Państwowej Wyższej Szkole Filmowej, Telewizyjnej i Teatralnej im. Leona Schillera w Łodzi” wyznaje w swoim autoreferacie Joanna Jasińska Koronkiewicz. W trakcie studiów zrealizowała kilkanaście filmów animowanych. Jedną z pierwszych i ważniejszych realizacji był film „Tabun”. Film powstał w pracowni Kazimierza Urbańskiego. „Osobą, która wywarła na moją twórczość największy wpływ był Ś.P. Kazimierz Urbański. Wielki, bezkompromisowy artysta, wspaniały pedagog, założyciel szkoły krakowskiej”. Posiłkuję się cytatem, będąc one jednym z ważniejszych elementów recenzji ponieważ doskonale uzupełniają i wyrażają artystyczne intencje autorki. A zatem, spotkanie z wybitnym twórcą animacji ukształtowało młodą adeptkę sztuki i przyspieszyło jej rozwój.

„Pogardzał on animacją klasyczną, przedstawiającą, odrzucał w narracji filmowej anegdotę. Wrzucał nas na głębokie wody animacji abstrakcyjnej, formalnej, uproszczonej”. Tak Joanna Jasińska Koronkiewicz definiuje podstawowe założenia artystyczne Kazimierza Urbańskiego. Rezultatem pracy w pracowni Kazimierza Urbańskiego był film „Tabun” zrealizowany na czarno-białej taśmie 35mm w technice soli. Autorka wspomina o bardzo istotnej relacji zachodzącej pomiędzy obrazem a dźwiękiem. Warstwa dźwiękowa rytmizowała obraz filmowy i wzmocniła efekt ruchu galopujących koni. To pierwsze doświadczenie uświadomiło autorce znaczenie powiązania struktury wizualnej filmu z warstwą dźwiękową. Konsekwencją zwrócenia uwagi na wzajemne oddziaływanie obrazu i dźwięku był kolejny film animowany powstały w pracowni prof. Henryka Ryszki.

„Opiekę nad drugim rokiem przejął prof. Henryk Ryszka. Jako operator filmowy przedstawił nam zupełnie odmienne podejście do narracji w filmie animowanym. Podczas gdy prof. Urbański odrzucał anegdotę, prof. Henryk Ryszka uważał, że każda narracja filmowa powinna mieć swoją puentę”.

Autorka poszerzyła zatem obszar znaczenia obrazu filmowego. Obok zagadnień czysto formalnych, sprowadzających obraz do podstawowego nośnika znaczeń pojawiła się refleksja nad dramaturgiczną strukturyzacją dzieła.

Powstał film „Cello” wykonany techniką animacji w materiałach sypkich na taśmie Kodak color 35mm. Tematem filmu była pasja muzyczna. Bohaterka filmu wykonując utwór muzyczny staje w płomieniach i przemienia się w motyla. Inspiracją plastyczną stanowił obraz Le Violon d Ingres Man Raya. Film ten stanowił ważny etap w rozwoju artystycznym autorki. Potwierdził silną zależność pomiędzy ekspresją obrazu i muzyki.

W kolejnym filmie zrealizowanym w trakcie studiów pt. „Milenka” autorka zastosowała odmienną technikę animacji. Film powstał w pracowni wybitnego twórcy Piotra Dumały. Elementem kształtującym narrację filmu był obraz Chagalla „Ponad miastem”. Autorka rozwinęła narrację przedstawioną w obrazie i potraktowała ją jako pretekst do przeprowadzenia opowieści o parze szybującej po niebie. Dodatkową inspiracją autorki był utwór muzyczny rockowego zespołu The Ukrainians. Do realizacji tego zadania zastosowała technikę wycinanki połączonej z animacją rysunkową kopiowaną na papier akwarelowy i przyklejaną na celuloid.

„ Dzięki temu film był spójny plastycznie – elementy malowanej akwarelą klasycznej wycinanki dobrze korespondowały z fragmentami, w których fazy ruchu były animowane rysunkowo”. Komentarz autorki do powstałego filmu świadczy o nieustannym poszerzaniu techniki animacyjnej. Pod wpływem cenionych twórców animacji ale również własnej refleksji nad celowością użytych środków formalnych poszerza spectrum twórczych możliwości.

Ostatnim filmem zrealizowanym w szkole filmowej był film „Dunia – tam i z powrotem”. Jest to być może jedna z ważniejszych realizacji autorki ponieważ zastosowała po raz pierwszy animację malarską na płótnie. Ten rodzaj animacji rozwijała w późniejszych realizacjach. „ Malarstwo oferowało więcej. Więcej niuansów kolorystycznych i możliwość kreowania bardziej realistycznego jak i baśniowego świata”. Dokonał się zatem formalny zwrot, autorka odeszła od dotychczasowych technik animacyjnych i wybrała animację malarską stwarzającą większe możliwości w formowaniu obrazu zawierającego w sobie równocześnie elementy rzeczywiste jak i baśniowe. Film ten był również istotny z powodów osobistych autorki ponieważ odnosił się do trudnych problemów bliskiej jej Osoby.

Dosyć szczegółowo wymieniłem poszczególne etapy pracy w szkole filmowej. Był to jednak z całą pewnością okres w którym dzięki wybitnym wykładowcom kształtowała się artystyczna wizja autorki. Różnorodność podjętych technik animacyjnych uformowały artystkę świadomą relacji zachodzących pomiędzy formą dzieła a treścią które winno komunikować.

Po zakończeniu nauki w PWSFTv i T w Łodzi autorka rozpoczęła współpracę z TvSFA w Poznaniu. Reżyserowała w nim odcinki seriali Baśnie i bajki polskie oraz Miś Fantazy. Ponadto realizowała miniatury animowane do muzyki klasycznej a także autorskie filmy dla dzieci. Szczególnie istotny był projekt Namaluj mi bajkę składający się z co najmniej pięciu adaptacji znanych baśni Hansa Christiana Andersena. Pierwszym z zrealizowanych filmów był debiut autorki z 2005, film „Len”. W filmie tym autorka kontynuuje i rozwija technikę animacji malarskiej. Podstawowym składnikiem obrazu był gest i materia animowanej farby. Obok poszukiwań właściwej formy przedstawienia autorka po raz pierwszy została skonfrontowana z problemem znalezienia równowagi pomiędzy obrazem a słowem w przestrzeni całego filmu.

Autorka w autoreferacie podkreśla znaczenie pracy nad tym filmem. Był on bowiem połączeniem różnych warstw narracyjnych. Obraz dopełniony był słowem oraz ścieżką muzyczną która dodatkowo jeszcze rytmizowała jego przebieg.

W kolejnym filmie zrealizowanym w TvSFA Poznań była krótka miniatura filmowa do muzyki klasycznej zrealizowana techniką animacji malarskiej. Za inspirację posłużyła część Requiem Wolfganga Mozarta, Dies irae. Autorka powróciła do źródeł, do początków studiów, do tematu koni i żywołów. Cztery konie niosły ze sobą symbolikę Jeźdźców Apokalipsy wg Św. Jana i jednocześnie reprezentowały cztery żywoły. Film ten stanowił dalsze rozwinięcie związków zachodzących pomiędzy obrazem a muzyką, był też tematem pracy doktorskiej pt. „Dies irae i Ballada – moje poszukiwania filmu w muzyce”.

Na dorobek twórczy po doktoracie składają się takie filmy jak „Apolejka i jej osiołek”, „O psach i kotach” oraz będący przedmiotem przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego „To pewna wiadomość” film z cyklu Namaluj mi bajkę.

Akcja przepełnionej humorem baśni H.C. Andersena „To pewna wiadomość” rozgrywa się małym miasteczku w społeczności kur. Przedmiotem opowieści jest wiadomość która podczas akcji filmu ulega deformacji i staje się plotką która jest źródłem tragicznych wypadków. Autorka do przeprowadzenia tej narracji wybrała technikę animacji malarskiej.

„Warstwa plastyczna filmu wynika bezpośrednio z zastosowanej dwuklatkowej techniki malarskiej, która wydała mi się wręcz idealna do swobodnej animacji trzepotu skrzydeł. Jedyny wyjątek stanowi sekwencja rysunkowa stylizowana na stary film z projektora...”, kolejny cytat, fragment z autoreferatu autorki który dopowiada artystyczne intencje.

Istotnie, forma filmu wzbudza szeroki zakres odbioru dzieła. Dzięki bardzo ekspresyjnej fakturze obrazu film stwarza ogromne pole interpretacyjne. Różnorodność obrazu i jego ciągła malarska pulsacja znakomicie wyrażają dramaturgiczną oś narracji. Faktura farby, plamy kolorystycznej jest niezwykle amorficzna, podlega ciągłej przemianie. Obraz jaki powołuje autorka jest impresyjny, zacierający realny kontur przedstawienia. Ta impresyjność z całą pewnością wzmacnia emocjonalne oddziaływanie i pozwala na twórczy kontakt odbiorcy z dziełem, stwarza pole na interpretacyjną niejednoznaczność.

Znacząca jest również warstwa malarska filmu, autorka znakomicie operuje plamą malarską oraz kolorystyką. Dominują barwy czyste i intensywne, obecne jednak są również kolory wytrącone ze swojej intensywności. Zróżnicowanie kolorystyki jest jednym z nośników budowania nastroju i dramaturgii filmu.

W filmie „To pewna wiadomość” autorka zachowuje dużą wierność literackiego pierwowzoru. Uwzględniając styl i bogactwo języka Andersena w wizualną opowieść wpisuje głos narratora dodatkowo różnicujący dramaturgię baśni. Obok głosu narratora ważną rolę odgrywa ścieżka dźwiękowa oraz muzyka. Autorka nawiązuje do ścieżki muzycznej z American Beauty. Traktuje ją jako referencję do stworzenia autorskiej kompozycji Michała Makulskiego.

Odwołanie się do pop- kulturowych ikon obecne jest również w warstwie inspiracji plastycznych. Zdaniem artystki świadomie nawiązuje do stylistyki filmów amerykańskich przedstawiających wizualny kontekst warstwy średniej. Zabieg ten pozwolił na zbudowanie metafory porównującej middle class american dream z społecznością kurnika.

Film „To pewna wiadomość” znakomicie operuje metaforą wizualną. Wiele treści nie jest wyrażonych bezpośrednio lecz przy pomocy znaku plastycznego implikującego nastrój i sens narracji. Metaforyzacja języka wizualnego wraz z rozmytą, impresyjną fakturą obrazu wyznacza wieloznaczność filmu i pozwala na refleksję przeprowadzoną na różnych poziomach interpretacji.

Film „To pewna wiadomość” jest również dowodem na harmonijny rozwój artystki. Widoczne są w nim cechy stylistyczne które poświadczają integralności i odrębności proponowanej struktury wizualnej.

Ogromna wiedza warsztatowa, rozpoznanie najnowszych tendencji w realizacji filmów animowanych oraz wrażliwość i intuicja artystyczna przekładają się na pracę dydaktyczną artystki.

Joanna Jasińska – Koronkiewicz prowadzi w PWSFTv i T w Łodzi przedmiot Podstawy Animacji. Zwraca uwagę na powiązanie nauki rzemiosła z rozbudzaniem i poszerzaniem pola wyobraźni.

Biorąc pod uwagę pracę artystyczną dr. Joanny Jasińskiej Koronkiewicz oraz jej dorobek dydaktyczny stwierdzam że spełnia ona warunki ustawy z dnia 14 marca 2003 roku (z późn. uzup. z 2017 par. 1789) i wnioskuję o nadanie jej stopnia doktora habilitowanego sztuki filmowej.

Adam Sikora